

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանց խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ է Լ Է Փ օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բայց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր ըստին 2 կոպեկ:

Տ է Լ Է Փ օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Բ Ա Յ Վ Ա Մ Է

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ԿԵՍ ՏԱՐԱՎԱՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կէս տարվայ գինն է 6 ռ.

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում 10 ռուբլի, տաւան և մէկ և տաւան ամսականը՝ 9 ռ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., ամսական 1 ռուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿ»-ը կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ:
Օտարաբարաբացիները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցեով՝ Тифлисъ. Редакция «Мшакъ»։ իսկ արտասահմանից՝ Tiflis. Rédaction «MSCHAK»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նոր վտանգ. Մեր ժողովրդի հետ, դուք կգեղի հետ Օրվայ հարցը. Հայոց հարցը և եւրոպական մամուլը.—ՆԵՐԻՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բարեգործական ընկերութեան մի նոր կարգադրութիւնը. Փոխատու խնայողական ընկերութեան ժողովը. Նամակ Բագուից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Անգլիայից. Նամակ Թիֆլիսից.—ԽՈՒՆԻ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՆՈՒՍԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՄԱՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԳՆԵՐԻՆ ԳԵՂԱՐՈՒՄԻՆ ՄԷՋ.

ՆՈՐ ՎՏԱՆԳ

Ամբողջ եօթ ամիս հայոց հարցը իբրեւ մի անձայն, անխոս բողոքողի ուրուական կանգնած էր եւրոպայի առաջ և զթուլթիւն, արդարադատութիւն էր խնդրում եւ այդ զթուլթիւնը, արդարադատութիւնը դեռ

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՏԵՂԵԳՆԵՐԻՆ ԳԵՂԱՐՈՒՄԻՆ ՄԷՋ

II

Փնտրութեան առնեք նախ երկու հակառակ բանական զգոյշանքի վրա գրված «գեղարուեստը գեղարուեստի համար» և «գեղարուեստը կեանքի ու հասարակութեան շահերի համար» ընդհանուր ֆորմուլաները: Առաջին ֆորմուլան մենք գտնում ենք անմիջապէս, անհետեւ, իսկ երկրորդի տակ պատրաստ ենք ստորագրվել երկու ձեռքով:

Հաւատացնել, որ գեղարուեստը գոյութիւն ունի գեղարուեստի համար, մի և նոյն է թէ ասել արհեստները գոյութիւն ունեն արհեստների համար, քաղաքականութիւնը քաղաքականութեան համար, բարոյականութիւնը բարոյականութեան համար և վերջապէս՝ գիտութիւնը գիտութեան համար, մի միտք, որի անհիմնութիւնը գիտարար չէ ապացուցանել: Որ արհեստները ու քաղաքականութիւնը գոյութիւն ունեն ոչ թէ իրանք իրանց համար, այլ ծառայում են մարդկային հասարակութեան շահերին, այդ տեսնում են և կը վկայեն ամենքը: Որ բարոյականութեան նըպատակն է դարձեալ մարդկային ազգի բարօրութիւնը, այդ կը հաստատէ ձեզ այնպիսի աշխարհայեցողական մտածող, որպէս է Ջոն-Ստրաւարո Միլը, որը «Ուտիլիտարիզմի մասին» խորագրով էր յայտնի գրութեան մանրամասն ուսումնասիրութեան ենթարկելով բարոյականութեան էությունը, գալիս է հետեւեալ վերջնական եզրակացութեան.—ամենամեծ քաղաքականութիւնը ա-

յը գտած, մի ուրիշ աւելի սարսափելի հրէշ կանգնած է ներկայումս նոյն եւրոպայի, և ամբողջ քրիստոնեայ մարդկութեան առաջ: Իբրեւ անմիջական հետեւեալ թիւրքական գաղանութիւնների, այդ հրէշը գալիս է լրացնել այն, ինչ որ դեռ չէ վերջացրել թիւրքի, քիւրդի անխնայ սուլը: Դա սովն է, հազարաւոր մարդկանց քաղցածութիւնն է, որ սկսել է տարածվել Մուշի ընդարձակ դաշտի վրա, սպառնալով ոչնչացնել, անխնայ ջարդել՝ առանց այն էլ ջարդված, տանջված մի ժողովուրդ:

Անցած տարի դեռ աշնան սկզբին, երբ տեղի ունեցաւ Սասունի կոտորածը, այդ գաւառի ամբողջ պաշարը փչացաւ, ապրուստի բոլոր միջոցները աւարի առնվեցին: Գարնանը Սասունում ոչ մի դաշտ չէր մշակվեց, ոչ մի սերմ չէր ձգվեց հողի վրա, ոչ մշակ կար, ոչ սերմնացու, մեծ մասը կոտորվել էր, իսկ կոտորածից ազատվողները փախել, պատասպարվել էին Մուշի դաշտի գիւղերում, որոնք եղբայրաբար բաժանել էին թշուառների հետ իրանց ամբողջ պաշարը:

Գարնանը Մուշի հետ պատահեց նոյնը, ինչ որ Սասունի հետ. այդպէս ևս դաշտերը մնացին անմշակ, սերմ չէր ձգվեց հողի մէջ, որովհետեւ այդ ընդարձակ երկրի ամբողջ երկրագործ դասը, հայ ազգաբնակչութիւնը շարունակ սպասողական վիճակի մէջ էր, սարսափելի անձկութեան մէջ, լսելով մի կողմից սպառնալիքներ նոր կոտորածի, նոր ջարդի, միւս կողմից յայտնի, որ առաջ էր բերել նրա մէջ եւրոպական քննիչ յանձնաժողովի գործունէութիւնը:

Իբրեւ այս դրութեան մէջ, ի հարկէ, ոչ մի երկրագործ սիրտ և ժամանակ չունէր մտածելու վաղվայ հացի մասին: Անցաւ գարնանը, եկաւ աշա ամառը և Մուշի դաշտի ահագին տարածութեան վրա ցըրված հայ ժողովուրդը կանգնած է այսօր

մենաշատ թուով մարդկանց—ա՜հ բարոյականութեան նպատակը: Նոյն կարծիքն է յայտնում բարոյականութեան նպատակի մասին դարուս ամենամեծ փիլիսոփաներից մէկը — Հերքեբերտ Սպենսերը:

Վերջապէս, որ գիտութիւնն ևս կոչված է ծառայել դարձեալ մարդկային ցեղի բողոքարուեստութեան, շահերին, օգտին—գիտարար չէ տեսնել հէնց գիտութեան հակառակորդների և սլաշապանների մէջ մեր օրերում տեղի ունեցող մի հետաքրքիր վիճաբանութիւնից: Յիսուսական յայտնի գրող Բրիւնետեի, կարծես, հետեւելով Իտալոյին և Տօլստոյին, անհիմն թելադրանք է սկսել գիտութեան դէմ: «Ով է ստեղծել—գրում է նա—մեր քաղաքների յետ ընկած մասերում ապրող բանուր դասակարգի այն դժոխային աղքատութիւնը, չքաւորութիւնը, որ լցնում է մարդկային սիրտը բուռն ատելութեամբ դէպի քաղաքակրթութիւնը: Նրանց ստ և դժ էլ է գիտութեան առաջադիմութիւնը: Բրիւնետեի դէմ գիտութեան պաշտպան հանդիսացան հռչակաւոր քիմիկոս Բերտելո, ֆիզիոսոփ Գալիլէո Գալիլէյի և Տեմպէլի մէջ «Temps» և այլ հեղինակներ, մի առ մի թուելով գիտութեան մատուցած այն օգուտները, որոնց հնարիւ մարդկութիւնը վայելում է իր այսօրվայ համեմատական բարւոյ վիճակը: Ասել է, գիտութեան թէ հակառակորդները և թէ պաշտպանները մի և նոյն նըպատակն են դնում գիտութեան առաջ, այն է—ծառայել մարդկութեան շահերին, օգտին, բողոքարուեստին:

Ինքները դատեցեք, ընթերցող. եթէ արհեստները, քաղաքականութիւնը, բարոյականութիւնը և գիտութիւնը — մարդկային գործունէութեան այդ ամենաակնհայտ ճիւղերը—կոչված են ծառա-

դէմ յանդիման մի աւելի սարսափելի թշուառութեան—սովի դէմ... Ինչ կը լինի այդ թշուառների վիճակը, եթէ մի քանի ամիսից յետոյ վրա գայ ձմեռը և հայոց հարցը դեռ ևս լուծված չը լինի:

Եւ այսպէս, մի կողմից պաշարի և սերմացուի պակասութիւնը, որ առաջ է եկել փախստականների կերակրելուց, միւս կողմից նոր հունձի բացակայութիւնը, որ առաջ է եկել դաշտերը չը մշակելուց և վերջապէս աշխատաւոր, երկրագործ դասի յուսահատութիւնը և սարսափը, որ դատարկում է գիւղերը իր բնակիչներից և մղում նրանց դէպի քաղաքները, ուր նրանք քաղցած, մեղք, ողորմութեան դուռն են բաց լուծւոյ—այս ամենը պատրաստել են Մուշի մեծ վտանգը, որ սպառնում է միանգամայն ոչնչացնել նրան:

Եւ չը նայելով, որ թիւրք կառավարութիւնը ամեն ջանք դրած է դնում երկրի այդ վիճակը քողարկելու, սուտ լուրեր է հրատարակում, թէ իբր առատաձեռն սուլթանը հազարներ է բայց թողել թշուառների դրութիւնը բարւոյեցու համար,—այդ վտանգը այնքան ակնհայտ է, թշուառութիւնը այնքան մեծ է, որ առաջ, ֆրանսիական և անգլիական հիւպատոսները շտապեցին հրաւիրել դրա վրա իրանց կառավարութիւնների ուղարկութիւնը:

Իբրեւ ապացոյց մեր ասածների, այստեղ առաջ ենք բերում մի քանի քաղաքացիներ այս նամակից, որ վեստֆալենների դուքսը ապել է «Times» լրագրի մէջ, յունիսի 13-ի համարում:

«Միտքը Նիպլէյն, բրիտանական պատուիրակը հաղորդում է լորդ Կիմբերլէյին, որ այնտեղ Մուշում մեծ կարօտութիւն է տրուում Սասունից եկած փախստականների մէջ, որը կարող է վերջնապէս սարսափելի աղքատութիւնով, այդ բանում համոզվել են անձամբ ինքն Նիպլէյն և իր պաշտօնակից

յեւր մարդկութեան շահերին, պահանջներին, օգտին, բողոքարուեստին, միթէ նոյնը չը պէտք է լինի և գեղարուեստի նպատակը, միթէ գեղարուեստը պէտք է բացառութիւն կազմէ: Այս թէ ինչու մենք «գեղարուեստը գեղարուեստի համար» սկզբունքը անուանեցինք անմիջապէս, անհիմնութիւն, ամբողջ հազով ընդունելով «գեղարուեստը կեանքի և հասարակութեան շահերի համար» մեծ սկզբունքը:

Ձիւղած այդ ղեկավարող սկզբունքով, դժուար չէ անաւտուովութիւնը ու արդարութեամբ լուծել վերոյիշեալ մեր դրած չորս հարցերը:

1) Վ է արդար, Պուշկինը, թէ Նապոլէոն—այդ էր առաջին հարցը:

Արդար է և Պուշկինը, և Նապոլէոն, բայց երկրորդը անհամեմատ աւելի, քան առաջինը, սխալ է և Պուշկինը, և Նապոլէոն, բայց առաջինը անհամեմատ աւելի, քան երկրորդը: Նապոլէոն անգին տողերը՝

Поэзия теперь—поэзия скорбей,

Поэзия борбъ, и мысли, и свободы.

պարունակելով սուրբ ճշմարտութիւն, չնչում, բուրում են կախարդիչ թուլութեամբ, անասման քաղցրութեամբ, հետեւաբար, չարաչար ուր-խաղվում է Պուշկինը, գրելով՝

Подите прочь—какое дѣло

Поэту миру до Васъ!

Միւս կողմից, եթէ բանաստեղծը, դուրկ լինելով ժամանակակից ոգուց, չէ կարողանում հասկանալ և արտայայտել ժամանակի հասարակական հոսանքները, իդէաները, գաղափարները, ինչպէս Պուշկինն է գրում, ծնված է «ДЛЯ СЛАДКИХЪ ЗВУКОВЪ И МОЛИТВЪ», մենք, դարձեալ ղեկավարվելով հասարակական շահերով, չենք կարող չը խոստովանել և այդ կար-

պատուիրակները իսկ վանի փոխ-հիւպատոս միտքը հօլովարդը յայտնում է, թէ անյետաձգելի է օգնութիւն հասցնելու պէտքը, որովհետեւ աղքատների ահագին բազմութիւն կայ և նրանց թիւը աւելի կաճի ձմեռը մօտենալուն պէս: Մի տարի առաջ, այդ ժողովուրդը համեմատաբար աւելի բարեկեաց վիճակ ունէր, բայց այսօր նա բոբիկ և ցնցոտիներ հագած, իր օրեկան պարէնը խնդրում է իբրեւ ողորմութիւն: Այդ բաւական չէ, այդտեղ՝ Բիթլիսում, Երզրումում՝ զանվում են և հաղարաւոր գաղթականներ, որոնց աղքատութիւնը և վտանգը ստիպել են թողնել իրանց գիւղերը և ապաստանել քաղաքներում այն յուսով, որ այդտեղ կը դառնան զոնէ կեանքի ապահովութիւն և օրեկան ապրուստ:

Եւ հիմնվելով այդ պաշտօնական անհերքելի տեղեկութիւնների վրա, վեստֆալեն ստէրեան դուքսը հրաւեր է կարդում անգլիացիներին և բոլոր մարդկութեան օգնութեան ձեռք կարկառել այդ թշուառների և աղատել նրանց վերահաս վտանգից, սովի ճանկերից:

ՄԵՆՔ ԺՈՂՈՎՐԻԻ ՀԵՏ, ԳՈՒՔ ԿՂԵՐԻ ՀԵՏ

Դիմակը պատուվեց:

Եւ այսօր ամեն մի հայ պարզ կարող է տեսնել, որ տարիների ընթացքում այդ դիմակի տակ թաղնված էր մի ամենաթուլ կողերակ անգլի, թշնամի ժողովրդին, թշնամի այն բողոքին, որ տալիս է ժողովրդի ձեռքը որ և է իրաւունքը, որ և է արտօնութիւն, որ և է առաւելութիւն կղերի դէմ:

Տարիների ընթացքում մեր խաւարած միւսների բանակը զանազան Ֆրանկերով կարողացաւ գէթ մի փոքր թաղնել իր իսկական գոյնը, իր իսկական պատկերը.—բայց այժմ այլ ևս ոչ մի Փրազա, ինչպէս էլ նա զեղեցիկ լինի, ոչ մի դիմակ,

գի բանաստեղծների ու ոչ չը և ոչ չը նշանակութիւնը: Նրանք ևս օգուտ են տալիս հասարակութեան, նպատակում նրա բողոքարուեստին, որովհետեւ իրանց քնարի քաղցր հնչիւններով, քնարչական մեղեդիներով, միմիկայի աղօթքներով փափկացնում, մաքրում, թարմացնում են մարդկանց բարեկեցութիւնը, կուտացնում զգացմունքները և դրանով մի կողմից մատչելի դարձնում նրանց համար ամենայն ինչ գեղեցիկը, մաքուրը, անաւտու, սուրբը, իսկ միւս կողմից, մոռացնել տալիս, գէթ կարծ ժամանակով, դժոխակ կեանքի ձախարակութիւնները, վշտերը, հոգսերը, ցաւերը...

Մեր համաձայն ենք Մերեփօլիսկու հետեւեալ տողերի հետ. «Միթէ ոչ տեղեկացիոգ պատկերը, երաժշտական պիէսը, Անակրեոնի, Տիւլլիւի, Պետի բանաստեղծութիւնները, Շեքսպիրի «Րօմեո և Ջուլիետան» մարդկային աչքի և ականջի առաջ չեն բացում ձեռքի, հնչիւնների, զգացմունքների ամբողջ աշխարհներ և դրանով հարստացնում մեր ունեցած էստետիքական ճաշակի և զգայնութեան պաշարը, ֆօնդը, որոնցով վայելում ենք այնքան քաղցր, մաքուր տալուարութիւններ: Հետեւաբար այդ կարգի գեղարուեստական երկերը ևս պէտք է ընդունել, որպէս օգտաւէտ, դրամատիկ և միանգամայն օրինական հասարակական օգտի, ուսուցիչ տարակերտ բարոյականութիւն և անտակաւից»:

Եւ այդպէս, մենք ընդունում ենք թէ Նապոլէոն «մտքի, գաղափարի» բանաստեղծներին և թէ Պուշկինի «քաղցր հնչիւնների և աղօթքների» բանաստեղծներին, որովհետեւ, մեր կարծիքով, թէ առաջինները և թէ երկրորդները օգուտ են տալիս հասարակութեան, ծառայում են նրա բողոքարուեստին: Բայց չէ որ հասարակութեանը

Շիրվանցի

[illegible]

յայտնեց թիֆլիսի վերախօս Նաթանիէլ թաղի հայոց դպրոցի վարչութեանը, որ կողմանիս հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը որոշել է 1897 թվ. յունվարի 1-ին այլ ևս չը տալ այն 300 ռուբլի նպաստը, որ ուսումնարանը ստանում էր իր բացման օրից: Ընդդէմ իմանալով նաև երկու վերախօս հայոց դպրոցները, այն է՝ Չխար և Սալիէրէթ գիւղերի դպրոցները: Մի խօսքով, Բարեգործական ընկերութեանը իր դռները դոցում է համարեա թէ նրա միջոցներով պահվող երեք դպրոցի առաջ:

Թէ որքան պատեհ է այդ տեսակ կարգադրութիւնը ընդհանրապէս, և մասնաւորապէս Նաթանիէլի դպրոցի համար՝ այդ մասին մի քանի խօսք ենք ուզում ասել:

Երեք դպրոցն էլ վերախօս, ուրեմն օգնութեան արժանի տեղերուն են, երկուսը գիւղում, երրորդը թէև քաղաքում, բայց համարեա թէ գիւղական ազգաբնակչութեամբ: Եթէ այդ տեղերի բնակիչները չքաւոր չը լինէին, ստիպված էլ չէին լինի դիմելու Բարեգործական ընկերութեանը: Իսկ այժմ երեք նպաստը կտրուում է, ինչ աղբիւրներով պիտի պահվին դպրոցները: Նախ այս մի քանի տարվայ մէջ նրանց անուսական վիճակը ամբար չէ բարելավել, որ նրանք նպաստեն ուսումնարանին: Երկրորդ՝ այդ դպրոցներում ամբարն աշակերտներ չեն հաւաքվի, որ թոշակադրումով պահվի դպրոցը և եթէ լինեն էլ, մեծ մասամբ չքաւորներ կը լինեն: Երրորդ՝ գիւղական եկեղեցիները միջոց չունեն, որ օգնեն ուսումնարանին: Եւ չորրորդ՝ եթէ գիւղացիք ապահով լինեն ու ցանկանան համախօսակցանով նպաստել ուսումնարանին, այդ էլ չեն կարող անել, կողմանեան կառավարչապետի վերջին չըջաբերականի համաձայն: Ուրեմն, ինչպէս տեսնում էք, ամեն տեսակ աղբիւրներ ցամաքված են այդ նորաբաց դպրոցների համար:

Բարեգործական ընկերութեան այդ որոշումը պատճառաբանված է նրանով, որ չէ կարելի մի և նոյն դպրոցին նպաստ տալ անվերջ կերպով: Գլխաւոր նպատակը ընկերութեան պիտի լինի՝ նպաստել նորանոր դպրոցների բացման: Հաստ լաւ: Բայց միթէ խելացի է նոր արմատ դրած ծաղիկները չորացնել (Նաթանիէլի դպրոցը այս տարի տուեց անդրանիկ չըջանաւարտներ) որպէս զի ուրիշ տեղ նրա նման ծաղիկ սերմ ցանվի: Դա ինքնախաբէութիւն է:

Յուսով ենք, որ այդ հարցը կը պարզեն նաև Սալիէրէթի ու Չխարի դպրոցների վարչութիւնները:

Վերախօսութեան ժամը ունեցած ամբողջ իմաստով յորդկեմը և մէկ ու կէս ամիսն ստանալիք ունիկը:

Ժողովականների համբերութիւնը սպասելով ունեց յայտարարեցին ժողովը անվաւեր, հիմնադրութեան վրա, որ ասում է. «Ընդհանուր ժողովի նախագահ ընտրում են ընդհանուր ժողովին մասնակցող անդամները ձայների բազմութեամբ և գաղտնի քուէարկութեամբ»: Միայն իրաւանցումը և նախագահի անասման բարկութիւնը այն անձանց դէմ, որոնք համարձակվեցին ինքնակոչ նախագահի վարմունքի դէմ բողոք յայտնել: Ունեց ամբարն զայրացան, որ լաւ համարեցին հեռանալ ժողովից:

Նախագահը դարձեալ համարեց ժողովը կանոնաւոր և հրամայեց տուիները դնել վարչութեան անդամների քուէարկութեան համար: Հրապարակ էր արձակում այս եղելութեան վրա ում հարկն է ուշադրութիւնը և յուսով ենք, որ այսպիսի ապօրինի և փաշայական արարմունքներ այլ ևս տեղի չեն ունենայ քաղաքային վարչութեան հիմնարկութեան մէջ:

Անդամների մէկը

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒՅՑ

Յունիսի 21-ին

Երէկ քաղաքում լուր տարածվեց, որ Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեան եկել է Բագու: Սրբազանը եկել էր յանկարծակի, ոչ զբին իմաց չը տալով:—Բայց և այնպէս նրա գալու լուրը տարածվեց, և նրա յարգողներին շատերը շտապեցին նրա այցելութեան:

Արիստակէս եպիսկոպոսը իջնանել էր մի քանի օրով: շատ կարճ ժամանակ այնտեղ հանգստանալուց յետոյ, գիշերվայ ժամը 1-ին «Князь Барятинский» շոգենավով ձամապարձ ընկաւ Լենքորան, ուր գնում է հանգստանալու:

Մենք էլ ասիք ունեցածք տեսնելու սրբազանին: Արիստակէս եպիսկոպոսը այստեղ իմացաւ, որ նշանակված է Աստրախանի թեմի առաջնորդ: Ինչպէս երևում է, առաջադրութիւնը արված է եղել, առանց նրան այդ մասին յայտնելու:

Սրբազանը մտադիր է ջրերից վերադառնալ օգոստոսի վերջերս: Նախ կերթայ Ելմիսին, և այնտեղից կուղևորվի Աստրախան:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բագու, յունիսի 20-ին

Ազգայնական ժողովների գրասենեակը, ուղարկելով ներկայեալ 200 ռուբլի, խնդրում է այս գումարից 50 ռուբլի յատկացնել յօգուտ Գրիգոր Արծրունու արձանի, իսկ մնացեալ 150 ռուբլի ուղարկել ի նպաստ որ և է աղքատ ուսումնարանի, ձեր հայեցողութեամբ:

Գր. Վարչապետ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Եռուի, յունիսի 18-ին

Խնդրում եմ «Մշակ» մտայնայ համարներից մէկում տեղ տալ իմ հետեւալ բացատրութեանը:

«Մշակ» № 67-ի մէջ, թղթակից Արցախեցին, խօսելով Վարդապետի թեմական դպրոցի տարեկան հանդիսի մասին, գրում է, ի միջի այլոց, հետեւալը. «Տեսուչ Ե. Մարգարեանը կարգաց մի երկար հաշիւ, լի անհիթելի դրամաւորութիւններով դէպի նախկին ուսուցչական խումբը»:

Այդ տողերը կարգացող կը մտածէ, թէ ո՞վ գիտէ ինչ անասելի դրամաւորութիւններ ասէր, որ արած չը լինեմ ես՝ իմ հայուստութեան մէջ՝ նախկին ուսուցչական խմբի մասին... Բացարձակապէս յայտնում եմ, որ արդարեւ ես՝ շատ կէտերում նպաստաւոր և մի քանի կէտերում՝ աննպաստ կարծիքներ ունեմ, նախկին ուսուցչական խմբի գործունէութեան մասին, բայց իմ տարեկան հաշիւաւորութեան մէջ ասեալ որդ եմ համարել առաջ երեւել այդ կարծիքները: Ես կամակարգ եմ, որ ֆակտերը իրանք խօսեն, այդ պատճառով նոյն իսկ նախկին ուսուցչիները անուանացուցալը ես հանել եմ նախկին տեսուչ Լ. Սարգսեանի գործերից, առանց որ և իցէ կ'օմնեմար աւելացնելու:

Ես համարում եմ, որ պ. Արցախեցուն դուր չեն եկել դրամաւորական և բնապատմական ժողովածուի ու ֆիլիքական թանգարանի վերահաստի հաշիւները, որոնք երևան էին հանում նախկին դրամաւորական և բնապատմական ժողովածուի վերահսկողի գործունէութեան մի քանի թույլ կողմերը, բայց պ. Արցախեցին անշուշտ լուր էր, որ ես կարգում էի պ. պ. Թարխանի և Հասան-Ջալալեանի՝ ինչ ներկայացրած զեկ ու զումն եր: Եթէ այդ զեկուցումները մէջ թղթակիցը սխալներ, դրամաւորութիւններ է նկատել, թող յիշէ և ապացուցանէ, որ ինչ մտերեցեր է յիշեալ պարտիները: Ես էլ իմ կողմից հրապարակով ներողութիւն կը խնդրեմ, որ դուր եմ ձանձրացրել այդ զեկուցումներով հասարակութեան ուշադրութիւնը:

Այս բացատրութիւնից յետոյ, կարծում եմ, որ պ. Արցախեցին նորից հանդէս կը գայ՝ ստոյգ և անհերքելի փաստերով սպառազնկաւ: Սպասեմք:

Տեսուչ թեմական դպրոցի՝ Ե. Մարգարեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միթէ «Կարախանի» փլատակները տակ մնացած զոհերն էլ մի փոքր չեն ազդի մեր քաղաքային վարչութեան ստանձնողների վրա: Հիմարիս, մենք չենք հասկանում, թէ ինչ են մտածում մեր քաղաքային ինքնակառավարութեան ղեկավարները: Անդառար, մէկը միւսի ետեղ աներ են փլվում, բազմաթիւ մարդիկ թաղվում են աւերակների տակ:—Իսկ մեր քաղաքային վարչութիւնը և ոչ մի քայլ չէ անում, իր հակողութիւնը սաստկացնելու համար, կարծէք այդ բողոքը կատարվում է ոչ թէ թիֆլիսում, այլ Ձի-նաստանում կամ Աֆրիկայում:

Մեզ հաղորդում են, որ վեհախառն կաթողիկոսը, համաձայն թիֆլիսի թեմի առաջնորդի միջնորդութեան՝ յունիսի 7-ին մի կոնգրակ է տուել Մ. Եկմալեանին, որով նրան թույլ է տալիս տաղաբեր իր ներդաշնակած պատարագի արարողութիւնը՝ հայոց եկեղեցիներում տարածելու համար, օրհնում է նրա օգտակար ձեռնարկութիւնը և յորդորում է հասարակութեանը դրամական նպաստով օգնել Եկմալեանին՝ լոյս ընծայելու իր աշխատութիւնը: Թիֆլիսի հայերը, որոնք առիթ են ունեցել լսելու Եկմալեանի ներդաշնակած պատարագը՝ անշուշտ կը շտապեն նիւթական օգնութիւն ցոյց տալ՝ այդ գեղեցիկ ձեռնարկութիւնը գլուխ բերելու համար, որով կանոնաւոր ու ներդաշնակ երգեցողութիւնը հետզհետէ կը տարածվի հայոց բոլոր եկեղեցիներում:

Երէկ «Արձագանք» մէջ տպագրված էր Լուի Գիլլոնի մի մասնաւոր նամակը, որը վերաբերում է մի ինչ որ «չիտանալի» պատմութեան, որը, յարգելի թղթակիցը, թիֆլիս եղած ժամանակ, գնել է մի ինչ որ հայ վաճառականից: Ամեն մի վաճառական, ի հարկէ, կատարեալ իրաւունք ունի դրամով «չիտանալի» հարցով, բայց մենք երբէք չէինք կամենայ Գիլլոնի նման մի մարդու անունը կապված տեսնել այդպիսի «պատմութիւնների» հետ: Եւ այդ պատճառով հետաքրքրական է իմանալ, արդեօք Գիլլոն այդ նամակը գրելով, իրաւունք է տուել իր մասնաւոր նամակը տպագրել, թէ ոչ: Նամակը ուղղած է բժ. Բ. Նաւասարդեանին, և նրա պարտքն է այդ հարցը պարզել:

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են, որ մտադրութիւն կայ կողմանեան հանգային ջրերը յանձնել մի ֆրանսիական ընկերութեան, որ շահագործում է «Վիշի» հողակաւոր ջրերը: Այդ առիթով պետական կառավարների միջնորդութիւնը այժմ բանակցութեան մէջ է մտել այդ ընկերութեան հետ: Կողմանեան հանգային ջրերը պէտք է տրվեն ընկերութեան 50 տարի ժամանակով:

Մեզ ուղարկված է նոր լոյս տեսած մի գիրք, «Պատմութիւն մանկավարժութեան» վերնագրով, որ կաղմել է Գրիգորիս Երզնկեանը, օգտվելով եւրոպացի և ուսուցչ մանկավարժների աշխատութիւնից: Գրքի վերջում կայ մի գլուխ, նուիրված հայոց դպրոցների պատմութեան:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Հաստատ աղբիւրից լսեցինք, որ Արզվիւնում այս օրերս կատարվել է մի եղևնագործութիւն: Քաղաքից աննշան տարածութեամբ հեռու գտնվող Սկիբա արուարձանում բնակվող մի կին, տեղական յիմար սովորութեան համաձայն՝ իր ձակաւոր ոսկիներով դարգարած, երեկոյեան քաղաքից դէպի իր բնակավայրը գնալիս՝ կէս ձամապարհին նրա վրա յարձակվում են անյայտ չարագործներ, ձակաւորի ոսկիները պոկում և սպանելով, անհետանում: Ոստիկանութիւնը ընտելեան է երթարկել մի քանի թուրքեր»:

ՇԱՄԱԽՈՒՅՑ մեզ գրում են. «Այստեղ մեծ հետաքրքրութեամբ կարդացվում են «Մշակ» և Պօլսի թղթակցութիւնները՝ երեք ասուղ՝ ստորագրութեամբ, Լճորացու նամակները Անգլիայից և «Օրվայ հարցը» վերնագրով յօդուածները»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՆԳԼԻՍՏԻՑ

Լ օն դ օն, յունիսի 14/26-ին

Գրելու այնքան նիւթ կայ, որ չը գիտեմք թէ յիշաւ ինչից սկսեմք:

Բողբերի միջնորդութիւնն ընկաւ, Սօլիսիւրիսի ձեռք առաւ կառավարութեան ղեկն այն պայմանով, որ թագուհին երաշխաւորէ, թէ օպօզիցիան բիւջէն կընդունի Սօլիսիւրիսի ուղածի համեմատ: Տասն օրից յետոյ կարձակվի պարլամենտը, նոր ընտրութիւններ կը լինեն օգոստոսին:

Անշուշտ հայոց հարցը ուրիշ ընթացք կառնի, կամ բոլորովին սուր և դրական, և կամ թէ մի կողմ կը թողնվի: «Standart» լրագիրը, որ պահպանողականների օրգանն է, երէկվայ համարում յայտնում է, որ անհիմն է այն կատակը, թէ սովորական խրատաւորը Գերմանիան է: Յօդուածագիրը կարծէք Ռուսաստանի վրա է անխաղկում, նրան համարելով Թիւրքիային ծածուկ լըրախուսող: Գիտե՞ք, որ Անգլիայում երբ կառավարութեան ղեկն անցնում է պահպանողականներին, նրանց ատելութիւնն էլ նորից սկսվում է դէպի Ռուսաստանը: «Standart» ասում է՝ հասել է ժամանակը, որ վերջ տրվի քրիստոնեաների պահանջին: Ոչ մի խոստում լրագիրը առանց գրականի չէ ընդունում: «Daily News» լրագիրը կասկած է յայտնում հայոց հարցի աջող վերջանալու մասին:

Այսօր տեսակցութիւն ունէի Լուի Գիլլոնի հետ «National Liberal Club»-ում: Վաղը Գիլլոն պէտք է տեսնվի Սօլիսիւրիսի հետ:

Հեռագիրը հաղորդած կը լինի մեզ Մակեդոնիայի բռնած գիւրքը դէպի Թիւրքիան: Նամակ մեզ ուղարկում են, որ պատճառով աննպատակ եմ համարում տեղեկութիւններ և լուրեր հաղորդել:

Մօտիկ ծանօթացալ անգլո-հայկական ընկերութեան գործունէութեան հետ: Տեսնվեցայ այստեղ մի քանի հայերի հետ, ի միջի որոց և Մի-նաս Չէրապի: Պիտի տեսնվեմ Յակոբեանի, Թուրքեանի, անկախաւոր Ներսիսեանի հետ: Կը գրեմ իմ տեղեկութիւնները անգլո-հայկական ընկերութեան և իմ տպաւորութիւնը այստեղի հայերի մասին: Եթէ հիստորիկէր, մեղաւորը ինչ չը համարէք:

Այստեղ են Պատի, Սարա-Բէրնար, Գուգէ, Չէմբերլին: Այս տարի բաւական չորքեր է անում Լճորանում:

Ա. Նաղարեկի բրօշիւրը, որին «Новости» լրագիրը մի յօդուած էր նուիրել, այստեղի քաղաքական չըջաններում ուշադրութեան է առնված:

S. Նաղարեանց

ՆԱՄԱԿ ԹԻՎԻԿԻՍՏԻՑ

Սամսոն, 14/26 յունիսի

Եւգենիոյ մէջ, Գէօֆիլ-Պաշի կոչուած տեղը մի թիւրքի այգիի մէջ 8—10 թիւրք սրկաններ արեւցողութեամբ դառած ժամանակին, այդ կողմէն երեք հայեր չըջալայելու ժամանակին, թիւրքերը կը տեսնեն հայերին և սպանական եղանակաւ կը հրամայեն, որ իրենց մասնակցեն «սաղ» (նուաղ) դարնեն ու իրենց ուղարկանեն: Այդ հրամանների հետ մէկտեղ ալ կը յայտնեն

իրենց դիտարկումները այդ օրը անսպասելի մի քանի հայեր արվան թափելու: Հայերը երեք հոգի լինելով, երբեք մտիկ չեն տար և բառական մարտնչեց յետոյ օձիքներն կազատեն ու կը հեռանան:

Մի քիչ յետոյ կանցնի ընդ կնի-խանցի (այժմ Թօգաթ բնակարան) Մենծօյի օրդի Յովհաննէսը: Թիւրքերը տեսնելով որ մենակ է, կը կանչեն, որ իրենց սաղ ածէ ու զուարճացնէ: Յովհաննէսը կարեւորութիւն չը տալ ձեռնարկով իր ձանաղարհը չը չեղեր: Թիւրքերը զայրացած կը յարձակին նրա վրայ, դանակի հարուածով մը ինքզինի գլուխը կը ջնջակեն և մի ուրիշ հարուածով աջ թիւը սաստիկ կը վերադառնայ:

Ամբողջ քաղաքի հայերը աղեկոծութեան մէջ կ'ընկնան. կը գլխի կառավարութեան բողոքելու: Տեսապէր կը պատրաստեն պատրիարքարան և սուլթանին: Տեղակալը կաղաչէ, կը պաղատի, որ այդ դիտարկումներն յետ կ'ենան, ինքը կը ձեռնարկէ ոճրագործները ու կը պատմէ արժանաւորագէտ, բայց իրենց երկու հոգու կը բանաւորակեն: Միւսները... փախել են, փախցուցեր են, ինչ են եղեր, յայտնի չէ:

Կիւմանանք, որ Սեբաստիոյ գիւղերից մին էլ աւերակ դարձած է թիւրք խուժանի և կանոնաւոր զօրքերի յարձակման տակ. մանրամասնութիւնները մեզ յայտնի չեն:

Մարդուանցի յայտնի դաւաճան հաճի կարապետ Արսլանեան, իբր վարձատրութիւն Պոլսի տարուած մի ժամանակ օստիկանական պաշտօն վարելէ յետոյ, վերջերս Բ. օստիկանապետի պաշտօնով Մարդուան եկած էր:

Տեղացի հայեր ուն պահած պատրաստութիւն տեսած էին զայն սպաննելու համար, բայց չուտ իմացած լինելով իրեն համար լարուածը՝ փոխադրուեցաւ Մուշ նոյն պաշտօնով: Մշեցիներն և բոլոր հայ հասարակութիւնը զգոյշ պիտի լինեն և երբեք չը հաւատան նրան:

Վերջերս ձերբակալուած 5 անձերը անսպաս արձակուեցան՝ չորս-չորս ամիս միայն բանտի մէջ անիրաւ տեղը սպաշխարելէ յետոյ:

Պաֆրա ալ տեղի ունեցած ոճրագործութեան առթիւ սպաննողի տեղ 3—4 անմեղներ բանտարկուած են առանց ո՞ր և է մի ասպնոցի: Պաֆրայի կառավարութիւնը այժմ մի գիւտ դէտած է քաղաքը յետադարձութեան շարժման չենթարկելու համար. այդ գիւտը չառ հրաշալի է: Նա չառ ժամանակներից ի վեր տեղացի դարձած մարդը սքսորուած է ամեն մէկին իր հայրենիքը, որպէս զի Պաֆրա մարդիկ վատաբար մարդոցմէ: Գիւտ չէ, ապա ինչ է:

Ս—ցի.

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսիական «Sémaphore» լրագիրը հաղորդում է, որ գերմանական Վիլհելմ կայսր ուղարկել է իր լոյսեւ թղթերով սուլթան Աբդուլ-Համիդին մի հետաքրքիր և հաղուստիւտ նոտէր, —այն է երեք պատերազմական շներ, որոնք հիմնադրուելով տոկոսներ են հեռագրիներ և նամակներ փոխադրել:

Սակայն Աբդուլհամիդը հասած ժամանակ չենթարկելով միջոց փոխառ. և այլ ևս անկարելի եղաւ բռնել նրան, իսկ մնացած երկուսը անվտանգ հասան Կ. Պոլսի և այժմ իրանց հաշտեցնելով կոտորու են իշխելի պալատը:

Ինչու չառ իրարացում արանք է կոչում է շնո՞ծ աշարան, հարցնում է մէկը տիրացու —աշակերտներին:
—Որովհետեւ առանց ընծայի չէ կարելի այնտեղ մտնել, պատասխանում է տիրացուն, և այդ պատճառով էլ կոչում է ընծայարան:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍՏՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 22 յունիս: Պետերբուրգ հասաւ բոլորական պատգամաւորութիւնը 8 անձինք: Ներքից, միտրոպոլիտ Վիլհելմի գլխավորութեամբ: Պատգամաւորութիւնը իր հետ բերել է պատկի 38 հանգուցեալ կայսր Ալեքսանդր III-ի գերեզմանի վրայ դնելու համար: Պատկը կը դրվի յունիսի 23-ին, թաղաւոր—խաղաղարարի հոգեհանգստի ժամանակ: Պատգամաւորութիւնը կը մնայ Պետերբուրգում մօտ 10 օր: 10-ի-10-ը, 21 յունիսին Այսօր ուխտանի աղում:

Բուժ լորդ Բոլքերի յայտնեց հետեւեալը. քաղաքական դրութեան հիմնական գիծն այն է, որ առաջիկայում ունիթիսիաների խումբը կը լուծվի պահպանողական կուսակցութեան մէջ. սրանից յետոյ կ'ընդ կը շարունակվի միայն երկու մեծ կուսակցութիւնների մէջ, այն է սօրիները և ազատամիտները մէջ: Ազատամիտները այժմ իրանց գլխավոր նպատակը պէտք է դնեն լորդերի ժողովը վերանորոգել, ի հարկէ, բայց չը թողնելով ազատամիտ ծրարի ուրիշ կէտերը:

Բեռլին, 22 յունիս: Վիլհելմ կայսրը այսօր առաւօտ կիլից ձանաղարհ է ընկնում Ստոկհոլմ: Վիլհելմ, 21 յունիսին «Neue Freie Presse» լրագրին Բէլգրադից հաղորդում են, որ սերբիական կառավարութիւնը մի կ'օգտագործէ մի քանի օֆիցէրներ ուղարկեց, թիւրքաց իշխանութիւնների հետ միասին, միջոցներ ձեռք առնելու սահմանի վրայ:

Սոֆիա, 22 յունիս: Բոլգարական կառավարութիւնը դիմեց մեծ վիլիերն հետեւեալ հարցադրութեամբ. ձիւղ է, արդեօք, որ Աբդուլհամիդը իր զորաւորներն հրամայված է՝ սահմանի վրայ որ և է անցը պատահած դէպքում՝ անցնել բոլգարական հողի վրայ: Մեծ վիլիերը, հերքելով այդ տեղեկութիւնը, աւելացրեց, որ օսմանեան կառավարութիւնը խաղաղապէս դպացմունքներ ունի դէպի Բոլգարիան:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ՏՐԱՊԻՉՈՒՆ, Գ—ին. Անկարոյ ենք սպաղրել ձեր յօդուածը՝ Այլաղեան վարդապետի ինքնապատկանութեան պատճառների մասին:

ԵՐԵՒԱՆ, Ա—Գ. Շատ ցաւում ենք, որ ձեր նամակները անկարող ենք սպաղրել:

Խմբագիր՝ Ա.Լ.ԲԱՍՆԻՐ ԲԱՍՆԻՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱՆԵԱՆ

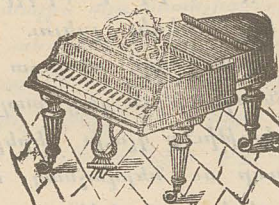
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՐՈՎԱՆՍԱՅԻ ԶԷԹ ՅԱՅՏՆԻ ԿԵՕԼԵՐԵԱՆ

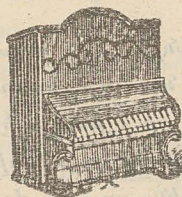
պատրաստված Նիցցայում, առանձին ցուցմունքով, ծախվում է ԱՍԵՆ ՏԵՂ, ԲՈՂՈՐ ՆՆԱՆԱՐՈՒՄ առեւտրականների մօտ:

Այդ ձեթը միայն պատրաստվում է մաշիսին և միայն թարմ հաւաքված, կատարելագէտ հասած և ընտիր ձիւթագործներից: (№ 71) 1—2

ԱՄԵՆԱՅԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

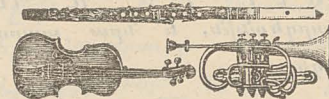
ԲՕՅԱԼՆԵՐ

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

ՖԻՍ-ՀԱՐՄՈՆԻՈՒՄՆԵՐ, ՋՈՒԹԱԿՆԵՐ: ԿԻՐԱՆԵՐ, ՖԻԼԵՏԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՏԵՐ, ՁԱՅՆԱԲԱՆԵՐ, ԼԱՐՆԵՐ ԵՒ ՍՅԱՆ, ԵՒ ՍՅԱՆ:

Բոլոր տեսակի գործիքների համար գինը կարելի է վճարել մաս-մաս:

ՆՈՐ-ՊՐԵՑՍԿՈՒՐԱՆՏՆ

ուղարկվում է ձրի: ԵՐԱՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԲԱՆԵՐԻ ԿՈՎԱՍՍԵԱՆ-ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ

ԴԵԹՈ

Մատակարար կայսերական Երաժշտական Ընկերութեան

Музыкальное депо В. М. Мириманяна, ТИФЛИСЬ, Дворцовая ул., д. Т. Д. 3. Банка. (№ 35) 3—20

ԿԱՐ ԱՆՈՂ ՄԻ ԿԻՆ ցանկաւորում է Աբաթուքան կամ Բորթոմ ամառանոցը գնացող մի ընտանիք մտնել: Ցանկացողը կարող է դիմել այս հասցեով: Անշխատի փողոց, Պարոկի տուն, № 22: (№ 69) 2—3

ԼՈՒՄԱՅ

ԳԱՐՈՒ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Վ.Ե.Պ. ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

Գին է 60 40Պ.

Դիմել այս հասցեով. Тифлисъ, Типография Главного начальствующаго, Сергѣю Назарьянцу. Թիֆլիսում վաճառվում է նաև կենսաբանական և Զ. Գրիգորեանցի կովկասեան գրավաճառանոցներում: (№ 64) 2—5

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՇՈՒԾՆԱԴԱՐԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԵՍԱՃԵՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ» — MESSAGERIES MARITIMES

Առաջիկայ շաբաթ, յուլիսի 1/13-ին, մեկնելու է Բաթումից սոյն ընկերութեան «Cambodge» շոգենաւը դէպի Կ. Պոլիս, Մարսէյլ, Հաւր և Լոնդոն: Տոմարները ուղղակի հաղորդակցութեան միջև Պարիզ, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում՝ պակասեցրած գներով:

Նոյնպէս արտասահման ապրանքներ փոխադրելու մասին հարկ եղած տեղեկութիւններին համար, դիմել սոյն ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ՝ պ. Պուլպուօ-ին, Գլխորդակցա փողոց, քարվանսարայ նախկին Արժուրի № 127. 1—1

ՄԻ ՈՒՍԱՆՈՂ ցանկանում է դասեր ունենալ Թիֆլիսում: Տեսնել կարելի է առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 11-ը, իսկ երեկոյեան ժամը 2-ից մինչև 6-ը: Հասցէն՝ Большая-Кривая № 3, Տէր-Միքայէլեանց: (№ 65) 3—6

ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ ԴԵՐԱՋԱՆՑ ԿԻՐ

որը արտասովոր սպիտակութիւն ունի և մեծ ամրութիւն ու խնայողութիւն է տալիս շինութիւններին, ծախվում է վազններով Թիֆլիսի երկաթուղու կայարանում, պուլքը 19 կոպէկով:

Դիմել ինժեներ ԼԵԱՎԻԿԱՅԻՆ. Բոլշայա Վոլոդիմիրայա, տ. № 24, տուն 1, առկա: (Ե.—№ 50) 8—10

ՆԿԱՐՈՒՄ ԵՄ

Ատլասի վրա ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ, ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ, ՐԱՖՖԻԻ պատկերները և զանազան տեսարաններ՝ բազմից բարձի երեսի համար՝ 3—5 ռ., լուսամտիկի մետաքսեայ կտորների վրա նկարված 6 հայ գործիքների պատկերներով 3 ռ., մետաքսեայ թաշկինակներ յայտնի հայ գործիքներով 60 կ.—1 ռ., ժապաւէններ (զրբանշան) վերջինիս պատկերներով 20, 25, 30 կոպէկ: Ցանկացողները կարող են ստանալ ինձանից: Հասցէն. Малая Ванская у. д. Мурадова № 7. А. Родионовой. (№ 65) 6—6

«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ

վաճառվում են հետեւեալ հայերէն գրքերը

1) ԷՎԷԼԻՆԱ, Գրիգոր Արժուրուհու	50 կոպ
2) ԹԻՐԻՔԱՅ ՀԱՅԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ, Գ. Արժուրուհու	20 "
3) ՄՏՔԻ ՄՇԱԿԸ, Խ. Մալուսեանի	50 "
4) ՍԱՍՈՒՆ, Ա. Բալանթարի	20 "

Օտարաբաղաբայները կարող են վճարել փողի տեղ ուղարկել պօստային մարկաներով: (№ 59) 6—10

ՄԻ ՎԱՐԺՄԻՋԻ

կամենում է դասեր ունենալ Ֆրանսերէն, հայերէն և ռուսերէն լեզուների և ՄՈՒԶԻ ԿԱՑԻ, 7-ից մինչև 10 տարեկան երեխաների հետ: Համապատասխան հայ ընտանիքի հետ:

Հասցէն՝ Солдатский переулокъ, домъ № 9, Михаила Барнова. Спросить учительницу. (№ 56) 3—3

Լոյս տեսաւ

Ի ՎԱՆ ՏՈՒՐԳԵՆԵՎԻ

«ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ» (Стихотворения въ прозѣ)

Աշխատութիւնը

Թարգմանեց՝ Ա.Լ.ԲԱՍՆԻՐ ԵՍՏՈՒՐԵԱՆ

Գին է 50 կ. ձանաղարհածախով 60 կ.:

Ցանկացողները պէտք է դիմեն Թիֆլիս, Կենտրոնական գրավաճառանոցին կամ Թարգմանչին՝ МОСКВА, Новая Басманная, д. Шибаевой, контора М. И. Шоршорова, Александру Цатурянь. (№ 65) 4—8